

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KIBRIS AÇMAZI: DENGE ARAYIŞI MI, STATÜKONUN TAHKİMİ Mİ?

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Analiz No : 2026 / 47

09.10.2026

Batının Kıbrıs sorununa bakışında, henüz politika değişikliği sayılamayacak ölçüde ihtiyatlı, fakat yönü itibarıyla dikkate değer bir nüans belirmeye başlamıştır. Bu nüans, sorunun belirsiz bir geleceğe ertelenmesinin Doğu Akdenizdeki istikrarsızlığı derinleştireceği, buna karşılık çözümün dışarıdan dayatılamayacağı, tarafların kendi aralarında varacakları bir uzlaşıya bağlı olduğu düşüncesinde yoğunlaşmaktadır. Almanyada Türkiye çalışmalarıyla tanınan Centre for Applied Turkey Studies (CATS) isimli düşünce kuruluşunun 6 Ekim 2026 tarihli 29 numaralı bildirisi ile Lefkoşada düzenlenen Kıbrıs Forumunda dile getirilen bazı diplomatik değerlendirmeler, bu arayışın birbirini tamamlayan iki işaretidir. Aynı dönemde Güney Lefkoşada icra edilen askerî geçit ise, söz konusu arayışın henüz tutarlı bir siyasete dönüşmediğini göstermektedir.

Günter Seufert tarafından kaleme alınmış ve Brükseldeki AB Politika Tıkanıklığı, İstemsiz Biçimde Kıbrıs Statükosunun Süregitmesine Yardım Ediyor (İng. EU Policy Deadlock in Cyprus - Brussels Unwillingly Helps Maintain the Status Quo[1]) başlığını taşıyan çalışma, Avrupa Birliğinin (AB) ada siyasetini tarihsel bir bağlama oturtmaktadır. Seuferte göre Birlik, 1 Mayıs 2004te Kıbrıs Cumhuriyetini, Rum toplumunun Birleşmiş Milletler (BM) çözüm planını reddetmesinden yalnızca bir hafta sonra ve adanın etkin kontrolünün yalnızca bir bölümünü elinde bulunduran anayasal çerçeve içinde üye kabul etmiştir. Bu tercih, uluslararası hukuk yorumuna ve Yunanistanın genişleme sürecindeki ısrarına dayanmakla birlikte, Kıbrıslı Türklerin siyasi eşitliğini müzakere masasında zayıflatmış; Rum yönetiminin ada bütününü temsil ettiği varsayımını pekiştirmiştir. Yeşil Hat Tüzüğü ve Kıbrıslı Türklere yönelik malî yardım programı gibi araçlar bekleneni vermezken, Brükselin diplomatik rolü de büyük ölçüde BM çabalarına sözlü destekle sınırlı kalmıştır. Yazarın başat tespiti açıktır: ABnin bugüne kadarki yaklaşımı, statükoyu değiştirmekten çok onun sürmesine katkıda bulunmuştur.

Belge, bu tespitten dengeli bir siyaset önerisi çıkarmaktadır. ABnin, Kıbrıslı Türkleri Birleşmiş Milletler parametreleri çerçevesinde eşit muhatap kabul eden çizgiye

yaklaşması; müzakerelerin iki toplum arasında yoğunlaşmasını açıkça desteklemesi; geçiş düzenlemeleriyle federal ilkeler ile Birlik serbestilerini uzlaştırması ve ekonomik maliyeti azaltacak güven artırıcı adımları teşvik etmesi gerektiği belirtilmektedir. Ek geçiş noktaları, Yeşil Hat ticaretinde esneklik, karma evliliklerden doğan çocukların vatandaşlık meselesi, dil ve yer adı düzenlemeleri bu çerçevede anılmaktadır. Seufert, kapsamlı bir çözümün yalnızca ada halklarının çıkarı bakımından değil, Türk-Yunan deniz yetki uyuşmazlıkları, Türkiye-İsrail ilişkileri ve enerji koridorları tartışmalarının kesiştiği bir bölgede istikrar bakımından da gerekli olduğunu kaydetmektedir. Raporda, statükonun sürmesi hâlinde Kıbrısın, daha geniş bir çatışmanın taşıyıcısına dönüşme riski vurgulanmaktadır. Bu mesaj, tek taraflı kazanım arayışının yerini, tarafların hak ve güvenlik kaygılarını birlikte gözeten bir denge arayışına bırakması gerektiği yönündedir ve geliştirilmeye açıktır.

Aynı yönelimin diplomatik düzeydeki yansıması, 30 Eylül 2026da Cyprus Forumda yapılan değerlendirmelerde görülmektedir. Almanya Büyükelçiliği Maslahatgüzarı Mirko Kruppa, adanın Doğu Akdeniz istikrarında merkezî bir konuma sahip olduğunu, ancak bölünmüşlük sürdükçe enerji projelerinin durduğunu ve ada yönetiminin konumunun sağlayabileceği faydadan yararlanamadığını belirtmiştir[2]. Kruppa, ortak güvenlik politikası arzusunun Kuzey ile Güney arasında uzlaşıya ve adadaki Türk varlığının kabulüne bağlı olduğunu; AB ile garantör devletlerin rolleri bulunmakla birlikte başlangıç noktasının ada içinde, toplumların bir araya gelmesinde yattığını ifade etmiştir. Avrupanın enerji, güvenlik ve kriz yönetiminde Kıbrısa sağlayabileceği katkının mevcut usullerle sınırlı kaldığını, yeni usullerin ise yıllar alabileceğini söyleyerek Kıbrısın bekleyecek zamanı olduğunu düşünmüyorum değerlendirmesinde bulunmuştur. Hindistan Yüksek Komiseri ise garantör güçlerin sürece daha fazla ağırlık vermesi ve ABnin çözüme daha etkin biçimde dâhil olması gerektiğini, aksi hâlde adanın stratejik konumunun tam anlamıyla değerlendirilemeyeceğini kaydetmiştir. Her iki beyan da, bugüne kadar sonuç vermemiş formüllerin tekrarı yerine, çözüm çabasına somut katkı zamanının geldiği düşüncesini paylaşmaktadır.

Bu tablo iyimser bir okumaya imkân vermekle birlikte, karşıt doğrultudaki gelişmeler göz ardı edilemez. Kıbrıs Rum yönetimi, çözüm parametreleri üzerinde esneklik aramak yerine mevcut durumun idamesine öncelik veren tutumunu sürdürmektedir. Seufertin de işaret ettiği üzere, Rum liderliği AByi Türkiye üzerinde bir kaldıraç olarak konumlandırmayı, Kıbrıslı Türklerle doğrudan ve eşitlik temelinde müzakereye yeğleyen bir siyaset izlemektedir. Bu tercihin dışarıdan pekiştirilmesi, uzlaşı ihtimalini daha da daraltmaktadır.

1 Ekim 2026da Güney Lefkoşada, Kıbrıs Bağımsızlık Günü altmış altıncı yıldönümü vesilesiyle düzenlenen askerî geçit, bu pekiştirmenin yakın tarihli bir örneğidir. Geçitte Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Birleşik Krallık (BK), Fransa ve Mısır askerî birlikleri ilk kez birlikte yer almış; Yunanistana ait F-16 uçakları tören alanı üzerinde alçak irtifa uçuşu yapmış, Mısıra ait bir nakliye uçağı hava gösterisine katılmıştır[3]. İsrail menşeli Barak MX hava savunma sisteminin de ilk kez sergilenmesi, geçidin salt protokol niteliği taşımadığını göstermektedir.

Türkiye, Güney Kıbrıs Rum Yönetimini bağımsız bir devlet olarak tanımamakta; ada üzerindeki egemenliğin 1960 ortaklık düzeninin bozulmasından bu yana iki eşit toplum

arasında ihtilaf konusu olduğunu esas almaktadır. Bu çerçevede, Rum yönetiminin kuruluş yıldönümünü ada bütününü temsil eden bir devlet töreni biçiminde icra etmesi ve buna yabancı askerî birliklerin katılması, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin siyasi eşitlikten, uluslararası muhataplıktan ve ada üzerindeki meşru haklardan mahrum bırakıldığı bir statükonun pekiştirilmesi anlamına gelmektedir. Programın EOKA anmasıyla açılması da Türk tarafı bakımından kabul edilebilir bir çerçeve oluşturmamaktadır. EOKA, Kıbrıslı Türklerin kolektif hafızasında sivillere yönelik şiddetin ve toplumlar arası güvenin yıkılmasının öznesi olarak yer alır; bu örgütün resmî törenle anılması, uzlaşının ön koşulu olan karşılıklı meşruiyet duygusuyla bağdaşmaz. Anmanın, Kıbrıs Türk tarafının iradesini yok sayan bir geçitle aynı gün icra edilmesi ise meseleyi salt iç protokolün ötesine taşır. Çözümsüzlüğün sürdüğü bir bağlamda Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Fransa, Mısır ve Yunanistanın askerî unsurlarla aynı törende yer alması, Rum yönetimini müzakere yerine mevcut durumun idamesine yöneltmekte ve çözüm sürecini çıkmaza sokmaktadır. Bu tür bir tahkim, Avrupa Birliği içinde belirmeye başlayan denge arayışıyla aynı anda ilerlediğinde, çözüm iradesine dair verilen mesajların inandırıcılığını da zayıflatmaktadır.

Her şeye rağmen, Batı başkentlerinde ve Lefkoşadaki diplomatik çevrelerde Kıbrıs sorununa daha dengeli bakılması gerektiğine dair işaretler artmaktadır. CATS bildirisi, ABnin bugüne kadarki tek yanlılığının statükoyu beslediğini açıkça teslim etmekte; Forumdaki beyanlar ise çözümün ertelenmesinin stratejik maliyetine dikkat çekmektedir. Bu çizgi, Kıbrıslı Türklerin siyasi eşitliğini ve güvenlik kaygılarını yok saymayan bir çerçevenin ön koşuludur ve geliştirilmelidir. Ne var ki aynı dönemde askerî iş birliğinin geçit törenine taşınması, Rum yönetimini çözüm yerine mevcut durumun idamesine yönelten hesapları cesaretlendirmektedir. Başta AB olmak üzere ilgili aktörlerin, muhtemel bir çözümün parametreleri üzerinde ciddiyetle düşünmelerinin zamanı gelmiştir. Bu düşünce, tarafların yerine geçmek biçiminde değil; tek yanlı teşviki sona erdirmek, egemen eşit iki devletin muhataplığını gözetmek ve uzlaşının maliyetini azaltacak düzenlemeleri hazırlamak biçiminde anlam taşır. Aksi hâlde, değişmekte olduğu söylenen hava ile sahada atılan adımlar arasındaki açı büyümeye devam edecek ve ada, bölgesel istikrarın unsuru olmaktan çok Yunan Kıbrıs Rum kaynaklı geriliminin taşıyıcısı olmaya devam edecektir.

Bu çelişki, Avrupa Birliği Komisyonunun Kıbrıs Türk tarafına yönelik son girişiminde bir kez daha görünür olmuştur. Komisyonun 2004 tarihli Konsey kararlarına atıfla köprüler kurma ve diyaloğu geliştirme yönündeki ifadelerinin Adadaki gerçeklerle bağdaşmadığı, bu çerçevenin göz boyamadan ibaret kaldığı görülmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 8 Ekim 2026 tarihli açıklamasında, Komisyonun Kıbrıs Türk halkının maruz kaldığı haksız izolasyonun kaldırılmasına ilişkin gönderdiği mektubu değerlendirmiştir. Avrupa Birliği, Kıbrıs Türk halkının eğitimden spora, kültürden ekonomik hayata kadar her alanda karşılaştığı haksız kısıtlamaları ortadan kaldırmak üzere bugüne kadar somut bir adım atmamış; samimi bir yaklaşım, irade veya vizyon da ortaya koymamıştır. Bakanlık, bu tutumu Rum tarafının vetolarına teslim olmuş bir yapının sonucu olarak nitelemekte ve Birliği adada statükonun en büyük hamisi olarak tanımlamaktadır. Egemen eşitlik ile eşit uluslararası statü tescil edilmediği ve ambargolar kaldırılmadığı sürece iyi niyet beyanlarının hükümsüz kalacağı da aynı metinde belirtilmektedir. Açıklamanın tam metnine Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dışişleri

Bakanlığının resmî sayfasından erişilebilir.

Bu tespit, yazının başında kaydedilen denge arayışını hükümsüz kılmaz; fakat o arayışın sınanacağı yere işaret etmektedir. CATS bildirisi ile izolasyonu fiilen sürdüren bir Komisyon mektubu aynı hafta içinde yan yana durduğunda, mesele niyet beyanından çok irade meselesine dönüşmüştür. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin siyasi eşitliği, egemen eşitliği ve adadaki hakları tanınmadan atılacak her diyalog adımı, çözümden çok mevcut gasp düzeninin süresini uzatabilecektir.

[1] Günter SEUFERT, EU Policy Deadlock in Cyprus - Brussels Unwillingly Helps Maintain the Status Quo, *CATS Network Paper*, cats-network.eu, No. 29, 6 Ekim 2026, https://www.cats-network.eu/assets/cats/CATS_Network_Paper__Briefs/CATS_Network_Paper__No._29__06_October_2026
.

[2] Cyprus Solution Would Unlock Islands Strategic Role, Diplomats Say, en.philenews.com, *Phile News*, 30 Eylül 2026, https://en.philenews.com/politics/cyprus-solution-strategic-location-energy-projects-diplomats-cyprus-forum/.

[3] Constantinos TSINDAS, Independence parade as Cyprus to showcase latest armaments and host foreign contingents, en.philenews.com, *Phile News*, 1 Ekim 2026, https://en.philenews.com/politics/cyprus-solution-strategic-location-energy-projects-diplomats-cyprus-forum/

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KIBRIS AÇMAZI: DENGE ARAYIŞI MI, STATÜKONUN TAHKİMİ Mİ?." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2026 / 47. Ekim 09. Erişim Kasım 21, 2026. https://avimbulten.org/tr/Analiz/AVRUPA-BIRLIGI-NIN-KIBRIS-ACMAZI-DENGE-ARAYISI-MI-STATUKONUN-TAHKIMI-MI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır